

Надання допомоги в розробленні та втіленні прозорої системи анонімного тестування майбутніх нотаріусів

Володимир Суценко, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

Центр комерційного права бере активну участь у реалізації програми з реформування виконання судових рішень та системи нотаріату в Україні. Відповідно до завдань Порогової програми для України, яку Центр виконує спільно з Міністерством юстиції, розв'язується проблема усунення можливостей корупції в системі нотаріату і, в першу чергу, на етапі складання кваліфікаційного іспиту претендентами на право здійснювати нотаріальну діяльність. З цією метою наприкінці минулого року було підготовлено Технічне завдання на розроблення Пілотного проекту системи групового персоналізованого анонімного тестування (складання кваліфікаційного іспиту) кандидатів на посаду нотаріуса, створена робоча група, яка розробила програму тестування. Основні параметри запропонованої системи становлять такі вимоги:

- Тестові завдання охоплюватимуть весь спектр професійних знань, умінь і навичок особи – кандидата на посаду нотаріуса в Україні.
- Тестові завдання мають бути побудовані на системно-комплексних засадах, що дозволяють охопити у повному обсязі повноваження нотаріуса, передбачені Законом України «Про нотаріат».
- Методика вирішення та оцінювання результатів розв'язання тестових завдань повинна передбачати можливість використання комп'ютерних технологій.

З початку поточного року робоча група приступила до реалізації проекту. Методологічною основою створення запропонованої системи і програми тестування стали результати аналізу досвіду тестування під час складання кваліфікаційного іспиту на право здійснення правничої діяльності (адвокатської, суддівської, прокурорської) в університетах та асоціаціях юристів Великої Британії, Іспанії, ФРН, Польщі, США, Угорщини, Франції. Крім того, використано особистий багаторічний досвід участі у розробленні тестових завдань та проведенні вступного тестування у Національному університеті «Києво-Могилянська Академія», а також досвід діяльності Українського центру оцінювання якості освіти у 2007–2008 роках.

Метою створення системи і програми є забезпечення максимально можливого (у наш час і в наших умовах) рівня об'єктивності, повноти та прозорості процедури допуску до здійснення нотаріальної діяльності кандидатів на цю посаду з числа осіб, що отримали повну вищу юридичну освіту за освітньо-кваліфікаційними рівнями «спеціаліст» або «магістр»

за напрямом підготовки «правознавство» та пройшли відповідне стажування у державних або приватних нотаріальних конторах. Завдання, що має бути вирішено, полягає у створенні комп'ютеризованих тестів і задач для перевірки професійних знань, умінь і навичок, що необхідні особі, яка має повну вищу юридичну освіту і претендує на посаду нотаріуса в Україні. При чому тестові завдання не мають на меті перевірку всього обсягу професійних знань, умінь і навичок, що отримав кандидат під час навчання і трудової діяльності, а лише його здатність застосовувати ці знання, уміння і навички у майбутній професійній діяльності нотаріуса. Сьогодні розроблено перші варіанти тестових завдань, що складаються з двох частин: 1) теоретичних питань; 2) практичних задач. Тестові завдання побудовані на принципах системності та комплексності сформульованих питань і задач, що дозволяє охопити у повному обсязі повноваження нотаріуса, передбачені Законом України «Про нотаріат», включаючи весь спектр професійних знань, умінь і навичок кандидата, необхідних для надання високоякісних нотаріальних послуг фізичним і юридичним особам у межах таких галузей права і прикладних наук:

- 1.1. Цивільне право: правоздатність та дієздатність; об'єкти цивільних прав; правочини; представництво; особисті немайнові права фізичної особи; право власності та інші речові права; забезпечення виконання зобов'язань; договірне право; спадкове право.
- 1.2. Цивільне процесуальне право: види проваджень; позовне провадження; встановлення юридичних фактів.
- 1.3. Сімейне право: аліменти і довічне утримання батьків; шлюбний контракт; спільне майно подружжя; батьківство та опікунство.
- 1.4. Житлове право: відчуження і придбання житлових приміщень.
- 1.5. Земельне право: відчуження, придбання і оренда земельних ділянок.
- 1.6. Фінансове і банківське право: банківські та казначейські рахунки; кредити і депозити; іпотека; чеки і векселі; фінансові та банківські цінні папери.
- 1.7. Міжнародне право: правоздатність та дієздатність іноземців; встановлення юридичних фактів щодо іноземних громадян; легалізація документів і апостиль; морські протести.
- 1.8. Криміналістика: техніко-криміналістичне дослідження документів; почеркознавство; ідентифіка-

ція людини за ознаками зовнішності; криміналістична реєстрація.

- 1.9. Судова психіатрія і психологія : експрес-діагностика дієздатності людини — клієнта нотаріуса.
- 1.10. Організація нотаріату в Україні : поняття; система та управління діяльністю нотаріальних органів; діяльність державних нотаріальних контор і державних нотаріальних архівів; приватний нотаріат; допуск до професійної нотаріальної діяльності (стажування, вимоги до робочого місця, професійні вимоги до нотаріуса); діловодство та звітність; зупинення та припинення нотаріальної діяльності.
- 1.11. Нотаріальний процес: поняття, зміст, стадії, принципи та суб'єкти нотаріального провадження; вимоги, що пред'являються до нотаріальних документів; загальні правила вчинення нотаріальних дій.
- 1.12. Юридична і професійна відповідальність нотаріуса за виконання своїх повноважень: професійна етика; оплата нотаріальних послуг; правовий і корпоративний захист професійних повноважень; покарання та заохочення.

Кожен з 12 розділів першої частини кожного варіанта тестового завдання міститиме 5 однозначних запитань. На кожне питання формується 5 варіантів відповідей, один з яких є однозначно правильним. Таким чином, кандидат, який проходить тестування, має можливість надати відповіді на 60 запитань, тобто обрати 1–60 правильних відповідей. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал, неправильна – 0 балів і, таким чином, кандидат набирає загальну суму балів від 0 до 60. Другу частину тестового завдання становитимуть тексти трьох документів, що мають умовно отримати «нотаріальне посвідчення», наприклад: угода, довіреність, морський протест тощо. В першому із запропонованих документів треба знайти 5–10 помилок і позначити їх. У другому — необхідно вставити 1–10 пропущених юридичних термінів або формул (фраз), або найменувань законодавчих актів, або певних строків (термінів) тощо. Варіанти таких «вставок» будуть запропоновані додатково і серед них необхідно вибрати єдино правильний. Третій документ – посвідчувальний нотаріальний напис – кандидат повинен скласти самостійно. Виконання кожної з трьох письмових задач оцінюється від 0 до 10 балів – в залежності від кількості правильно знайдених помилок і вставлених термінів, формул (фраз), актів тощо. Загальна кількість набраних балів за виконання другої частини тестового завдання може становити суму від 0 до 30 балів. Виконання тестового завдання оцінюється комп'ютерною програмою шляхом підрахунку загальної кількості набраних балів: від 0 до 90 балів.

Передбачається, що тестове завдання вважається складеним позитивно, тобто була набрана «залікова сума балів», за умови, що кандидат набрав не менше 60–75 балів, з яких 50 балів набрано за першу частину тестового завдання і 10–25 балів – за другу частину. Залікова сума балів, що дозволяє вважати складання тесту позитивним, встановлюється Міністерством юстиції України. Складання такого іспиту відбувається протягом жорстко встановленого часу — 2 астрономічні години, з яких:

- а) 1 година надається для обрання відповідей на 60 питань першої частини тестового завдання (з розрахунку – в середньому 1 хвилина на одне питання);
- б) 1 година на вирішення трьох задач другої частини

Володимир Сущенко, представники фірми "Квезар-Мікро" та Валентина Данішевська на засіданні робочої групи

тестового завдання (з розрахунку – в середньому 20 хвилин на одну задачу).

Комп'ютеризація виконання та оцінювання тестових завдань, на наш погляд, повинна виключити можливість впливу людського фактора (суб'єктивізму та корупціонізму) на процес допуску кандидатів до професійної нотаріальної діяльності. Проектом передбачено, що по завершенні розроблення перших трьох варіантів тестових завдань буде проведено експериментальне тестування групи працюючих нотаріусів з різним практичним досвідом з метою виявлення помилок, недоречностей тощо та їх виправлення, а також визначення оптимального часу, необхідного для проведення робочого тестування. Функціонування такої комп'ютерної системи тестування дозволяє постійно оновлювати та розширювати базу тестових завдань, проводити навчально-методичну підготовку кандидатів до складання тестів, а також використовувати цю систему з метою підвищення кваліфікації та періодичної професійної атестації працюючих нотаріусів. ♣

Н О В И Н И Ц Е Н Т Р У

Розвиток державно-приватного партнерства

Центр комерційного права у 2002-2003 роках плідно співпрацював з фахівцями Міністерства економіки щодо покращення концесійного законодавства в Україні. У 2007 році Міністерство економіки запросило експертів Центру взяти участь у розробці проекту «Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2008-2012 роки». Восени 2008 року наші експерти активно працювали над проектом закону «Про загальні засади розвитку державно-приватного партнерства в Україні» у складі робочої групи при Комітеті Верховної Ради з питань промислової політики та підприємництва. У травні цього року Верховна Рада прийняла у першому читанні проект закону «Про загальні засади розвитку державно-приватного партнерства в Україні» (реєстр. №3447). Концепція зазначеного законопроекту розроблена Центром комерційного права. Прийнятий у цілому, зазначений закон дозволить більш ефективно використовувати державне та комунальне майно, надасть державі й територіальним громадам можливість здійснювати великі інфраструктурні, соціально значущі проекти у співпраці з приватними інвесторами.